

יום המשפחה (לשעבר יום האם) נחוג שנה אחר שנה ביום ל' בשבט –

יום פטירתה של הנרייטה סאלד "אם עלית הנוער"

❖ צפייה ב"חדשות מהעבר – הנרייטה סאלד"

www.amalnet.k12.il/meida/masa/articles/jews0159.asp

מנאום הנרייטה סאלד ביום הולדתה השמונים :

"כלפנים, כן היום, אנשים נדיבים ונשים נדיבות עוסקים במעשים טובים ; כלפנים, כן היום, אנשים משכילים ונשים משכילות הוגים מחשבות גדולות ; כלפנים, כן היום, אנשים פעילים ונשים פעילות עובדים ויוצרים ; גם היום אנו, בני העם היהודי, מטפחים את הרוח ואת השאיפות שהיו לנו יסודות חיים מאז היינו לעם. נפש האדם לעולם עומדת ; היא לומדת לסלול דרכים חדשות וטובות יותר אל נפש הזולת".

עליית הנוער הייתה רעיון חדש ומהפכני ; עדין לא הבינו שזו עשויה להיות תקוותן היחידה של משפחות רבות. היה צורך להחדיר את הרעיון שילדים עשויים לסלול את הדרך לפני הוריהם וכי ילדים יכולים לעשות היסטוריה. בזכותה של הנרייטה סאלד הפכה **עליית הנוער** לתנועה. כל העוסקים בה היו חדורים תחושה היסטורית ואחריות היסטורית.

"...גם אני חושבת על ילדים, אבל לא על ילד אחד ; אני עוסקת ב- חמשת אלפים, בעשרת אלפים, ועוד כמה אלפי מתבגרים ליתר תוקף... חמשת אלפים אלה הם נטל עצום, בפרט שאינך יכול לעטוף אותם בשמיכה שיהיה להם חם ונעים, כי האימפריה הבריטית הגדולה מסרבת לתת להם סרטיפיקאטים, וזה מצב מזעזע..."

מדברי הנרייטה סאלד ביום הולדתה ה- 80

" נפש האדם לעולם עומדת ; היא לומדת לסלול דרכים חדשות וטובות יותר אל נפש הזולת. ולפי שצד זה של העולם נשאר כשהיה, תיתכן פגישה בין גיל הנעורים והזקנה. וניתן לי לבוא בדברים עמכם על ידי מגע שבלב ומגע שבקול. ויתכן גם הסכם בין גיל הנעורים והזקנה, הסכם שהייתי מאד רוצה בו כי יחתם ביניכם וביני- לחיות חיים, שיש בהם רוחב לב ודעת ופעילות להתחייב כיהודים, צעירים וזקנים יחדיו, לטפח את האידאליים שלנו ולחתור להגשמתם".

ממכתבי הנרייטה סאלד (מתוך "בדרך ארץ" / עירית זהרונאי , מספר 342)

אל חניך בחברת נוער (1940)

"אין אני רופאה, אף על פי כן אני רוצה לייצג לך : נסה לחיות את חיך מיום ליום, היינו : עשה את חובותיך, שקע בעבודתך, התעסק בלימודיך ואל תחשוב על הרושם שאתה עושה על אחרים. היה כמו שהנך. מובטחני שתרופה זאת תשפיע עליך לטובה"

"אני מבקשת ממך, נסה ללכת בדרך זו, חייה את חיך מיום ליום והייה רואה מה יביא לך כל יום. הייתי רוצה לקבל ממך שורות אחדות ולשמוע ממך שאתה סבור כי כדאי לנסות את הרצפט שלי".

"האנושות כולה כורעת תחת ההרגשה, כי ההיסטוריה העולמית הגיעה לנקודת מפנה מכריעה. אנו שומעים אף ביטויים הרי גורל ואסון, כגון: 'תרבות האדם נתונה בסכנה...'...
"...הדרך היחידה הפתוחה בפני עם הנצח היא להתקדם ולא להסס אף רגע..."
בעיות קשות התעוררו סביב הבאת הילדים וקליטתם והעומס היה רב, "החובות שמוטלות עלי גולשות מעבר לשעות העבודה וכוח העמידה שלי, הוא כבר לא מה שהיה", הודתה הנרייטה "כבר מזמן ידוע לי שעלי לרדת מהעגלה- היא ממחרת יותר מדי- אבל אינני מוצאת את הרגע הנכון לרדת ממנה, מבלי לשבור רגל או את עמוד השדרה של כל מה שאני נוטשת".

"מעסיקה אותי עכשיו מחשבה אחת- כיצד נפתור את הבעיה שנוצרה ע"י המברק מטהרן המודיע שחמש מאות ילדים, רובם יתומים, עברו את גבול רוסיה – פרס. חולים, רעבים ומותשים אחרי נדודים אין קץ... אינני בטוחה בכלל אם עליית הנוער היא הגוף שצריך לטפל במצב שנוצר ואם כן, האומנם יכולה אני לעמוד בראש גוף מורחב כזה- לא רק מבחינת הכמות אלא בגלל ההיקף..."

הנרייטה סאלד (עמלנט)

משימה:

קראו על הנרייטה סאלד בשני מקורות מידע לפחות. כתבו סיכום על דמותה ופועלה התייחסו בסיכומכם לתחנות בחייה ופעולותיה העיקריות שהשאירו את חותמן בחברה הישראלית עד היום.
היערכו להציג את הדמות בעל פה בפני הכיתה.

שאלות לדיון:

1. מדוע בחרו במדינת ישראל לציין את יום המשפחה ביום פטירתה של הנרייטה סאלד בל' בשבט? (מה הקשר בין פועלה לציון יום זה?)

2. מדוע לדעתכם החליפו לאחר שנים את "יום האם" ב"יום המשפחה"? האם יש מקום לציין יום נפרד לאב ולאם או נכון לציין יום אחד למשפחה כולה?

יום המשפחה

יום ל' בשבט נקבע כ"יום האם", יום פטירתה של הנרייטה סאלד (נולדה ב 12 לדצמבר 1890 ונפטרה ב 31 בפברואר 1945) שייסדה את ארגון הנשים הציוניות "הדסה". לאחר תקופה ארוכה של טיפוח יום האם, בעקבות שינויים חברתיים ותרבותיים במדינת ישראל, שונה יום האם ליום המשפחה. ביום זה אנו מדגישים את הקשרים בין בני המשפחה הקרובה והמורחבת ונותנים את הדעת על מהות האהבה ועל התמיכה ההדדית בין בני המשפחה.

מי המציא את יום האם?

ידיעות אחרונות- ד"ר חיה קיבליס-אופק

החגיגות למען האמהות החלו כטקס אלילי ביוון העתיקה והסתיימו במסע צלב של אישה אמריקנית אחת באמצע המאה ה-19. השינויים החברתיים שחלו מאז הפכו את היום הזה ליום המשפחה ולנשים יוחד יום האישה הבינלאומי. עכשיו גם סבא וסבתא רוצים יום משלהם. בראשית היה "יום האם". הוא נולד ביוון העתיקה וציין את חגה של ריאה, אם כל האלים. כאשר הנצרות התפשטה חגגו תחילה את חג "אם הכנסייה", ובמשך הזמן הפסטיבל הזה התמזג בחגיגות "יום האם".

בשנת 1600 חגגו בבריטניה לכבוד האמהות בממלכה את "יום ראשון של האמהות". בתקופה זו העניינים עבדו כמשרתים בבתי רחוקים ממשפחתם וב"יום האם" קיבלו חופשה כדי להגיע לביתם לחגוג. לכבוד החג הזה אפו עוגה מיוחדת, שכונתה "עוגת האם".

בארצות-הברית נוסד "יום האם" על-ידי אנה ג'ארביס באמצע המאה ה-19. הרעיון להקדיש יום אחד בשנה לאמהות התגבש בראשה בימי האבל אחרי מות אמה. היא פנתה לגופים שונים ברחבי ארצות-הברית, הציעה את הרעיון והשאר היסטוריה. בשנת 1875 הוכר "יום האם" רשמית על-ידי הנשיא וודרו וילסון. במקביל אושר חוק הקובע כי ב-11 במאי יצוין "יום האם" באופן רשמי ברחבי המדינה. כסמל ליום זה נבחר פרח הציפורן (בצבע לבן כמובן), המסמל נועם, טוהר ואת כוח הסבל של האם.

בישראל חל "יום האם" ב-ל' בשבט, יום הולדתה של הנרייטה סאלד. למרות שמעולם לא ילדה ילדים משלה, הייתה סאלד אם לרבים מהילדים שעלו לארץ במסגרת עליית הנוער. ב-1912 היא ייסדה את ארגון הנשים הציוניות "הדסה" והייתה גם האישה הראשונה שנבחרה לוועד הפועל הציוני.

"יום האם", שבראשיתו הודגשו תפקידי האם כמטפלת בילדים ובמשק הבית, שינה עם הזמן את הגדרתו ל"יום האישה", ולאחר מכן ל"יום המשפחה". השינוי נובע מהשינויים הסוציולוגיים שעברה המשפחה - כיום אבות רבים משתתפים בגידול הילדים ובעבודות משק-הבית, ואף מגדלים בעצמם ילדים.

יום האישה הבינלאומי

יום חגיגי נוסף, המוקדש לנשים ותפס תאוצה בשנים האחרונות, הוא יום האישה הבינלאומי המצוין ב-8 במרץ. ביום זה, בשנת 1857, פתחו מאות פועלות במפעלי הטקסטיל וההלבשה ביו-יורק בשביתה, במחאה על שכרן הנמוך, שעות העבודה הארוכות ותנאי העסקתן הבלתי אנושיים. הייתה זו אחת הפעמים הראשונות בהיסטוריה שבה נשים עובדות התארגנו לפעולת מחאה משותפת. מאבקן של השובתות האמיצות הותיר רושם רב, ובשנים שחלפו מאז אימצו רוב מדינות העולם וכן האו"ם את היום הזה, המציין את המאבק הנשי למען שוויון הזדמנויות. בישראל מציינים את יום האישה הבינלאומי בדיונים שונים, בעצרות ובהפגנות.

יום חג גם לסבתא

מאז מרץ 1987 מציינים בעולם גם את חודש ההיסטוריה של הנשים. במהלך ההיסטוריה נשים נחשבו לעובדות במשק-הבית, למי שמגדלות את הילדים וטורחות לספק את רצונות בני-הזוג שלהן. חודש זה מדגיש את הישגיהן של הנשים כנשים עובדות, המצליחות להגיע להישגים מעוררי כבוד.

דווקא בתקופה המקדשת את הנעורים ואת תרבות הצעירים, החליטו האמריקאים להקדיש יום לזקני השבט, שבמהלכו מכבדים אותם, נהנים מהידע שצברו ומעלים זכרונות משפחתיים. ב"יום הסבים והסבתות", הבנים והבנות, הנכדים והנכדות, מכבדים את הוריהם ואת סביהם בביקורים, במתנות, בארוחות משפחתיות ובמשלוח כרטיסי ברכה.

מאחורי יום החג הזה עומדת מריאן לוסיל מק'ואד, עקרת בית מווירג'יניה המערבית, שעסקה בהתנדבות בטיפול בזקנים בבתי-אבות וחשה בבדידותם. בשנת 1970 היא יצאה בקמפיין שקרא לקביעת יום מיוחד לסבים ולסבתות.

ב-1978 קבע הקונגרס האמריקני כי יום ראשון לאחר יום העבודה האמריקני יוכרז כיום הסבים והסבתות. החוק נחתם על-ידי הנשיא ג'ימי קרטר, ומאז נחשב היום הזה לחג לאומי בארצות-הברית.

בהצהרת החוק נקבע כי מטרת החג היא "לכבד את הסבים והסבתות ולתת להם הזדמנות להראות את אהבתם לנכדים ולסייע לילדים להפוך מודעים לעוצמה, לידע ולהדרכה שאנשים מבוגרים יכולים להציע להם".

פעילות על הטקסט:

1. מדוע שינו את יום האם ליום המשפחה ובעקבות מה?
2. יום האישה הבינלאומי חל ב- 8.3 כתבו את התאריך במילים

כתבו מדוע נבחר יום זה?

3. ציינו 3 צמתים עיקריים בזמן בהתפתחות מעמד האישה על פי הטקסט.
מה ניתן ללמוד מכך?
4. מה דעתכם האם יש מקום לציין את " יום האישה הבינלאומי " נמקו דעתכם.
5. העתיקו מהטקסט 3 צורות סמיכות ו-3 צירופי שם ותוארו.
6. הקיפו בעיגול את הצורנים המופיעים במילים שלפניכם : סבים, סבתות, בנים, בנות.
מהו סוג הצורן במילים אלו? _____ מה תפקידו?

7. כיצד נוצרו המילים : לאומי, משפחתי, אמריקאי, סוציולוגי באיזו דרך גזירה?

8. העתיקו מילים נוספות מהטקסט שנוצרו באותה הדרך :

9. העתיקו מהטקסט 5 מילים שנוצרו בדרך של שורש + משקל. כתבו לצד כל מילה את

השורש והמשקל.

לדוגמה: עצרת – ע-צ-ר - קטלת, הפגנה – פ-ג-ן - הקטלה, שינוי – ש-נ-ה – קיטול
